

ISSN 0350–185x
UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

КЊ. LXXI, СВ. 3–4

Уређивачки одбор:

*др Јасна Влајић-Појовић, др Даринка Горџан-Премк, др Рајна Драгићевић,
др Најда Иванова, др Александар Лома, др Алина Ј. Маслова,
др Софија Милорадовић, др Мирослав Николић, др Слободан Павловић,
др Предраг Пипер, др Слободан Реметић, др Живојин Сјанојчић,
др Срејко Танасић, др Зузана Тојолињска, др Анајолиј Турилов,
др Викџор Фридман*

Главни уредник

Предраг Пипер

БЕОГРАД
2015

АНА ГОЛУБОВИЋ, *БИБЛИОГРАФИЈА У ЧАСОПИСУ*
ЛУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

Институт за српски језик САНУ, *Библиотека*
Јужнословенског филолога, 24, Београд 2013. – 230 стр.*

Један од најстаријих српских лингвистичких часописа, *Јужнословенски филолог* (ЈФ), који су Александар Белић и Љубомир Стојановић покренули 1913. године,¹ од самог почетка је пратила лингвистичка библиографија – у првом броју тек у оквиру рубрика „Белешке“ и „Критике“, а од другог броја, из 1921. године, у засебној целини.² Временом је текућа лингвистичка библиографија постала заштитни знак овог часописа и оно што га разликује од свих других сличних гласила у нас. Стоту годишњицу од оснивања овај наш реномирани међународни часопис дочекао је издавањем броја LXIX, у коме се, пригодно, нашла и библиографија свих у њему дотад објављених радова и приказа, укупно 1799 наслова. Занимљиво је да та бројка приближно одговара уобичајеном обиму редовне рубрике „Библиографија“, која је у слављеничком броју изостала.³ Са друге стране, овај јубилеј је, игром случаја (в. нап. 4),

* Овај приказ је резултат рада на пројекту „Етимолошка истраживања српског језика и израда Етимолошког речника српског језика“ (бр. 178007), који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

¹ Осам година раније Белић је основао наш први стручно лингвистички часопис, *Српски дијалектолошки зборник*, који ове године слави 110 година континуираног издажења.

² Коначно се рубрика „Библиографија“, какву ЈФ објављује и данас, усталила тек 1930, од IX броја, пошто је претходних година издавана кумулативна библиографија којом је надокнађен заостатак из ратног периода (в. стр. 17).

³ Ово се није десило први пут – и раније су неки бројеви објављивани без библиографије (углавном зато што су били посвећени појединим лингвистима), али би овакав изостанак увек био само привремен јер је материјал за дотичну годину би-

додатно обележен и драгоцено употпуњен публиковањем једне монографије која за тему има управо библиографију у часопису *Јужнословенски филолог*.

Срећна је околност да је Ана Голубовић, аутор те монографије, у време њеног настанка⁴ већ увелико (од 2003. године) била уредник библиографије часописа *Јужнословенски филолог*. Стога је у ову књигу могла да угради не само своју спрему професионалног библиотекара⁵ већ и искуство вишегодишњег практичног рада на ономе што је предмет њеног теоријског разматрања. Тако смо добили један опсежан и исцрпно документован опис настанка и развоја ове јединствене текуће лингвистичке библиографије, пропраћен подробном анализом њеног садржаја и аргументованом оценом значаја такве једне библиографије пре свега за српску лингвистику у целини, а ван граница науке о језику и за шири научни и културни контекст времена у коме је настајала. Многи би се читалац могао наћи затечен „открићем“ да се толико занимљиве историје крије у овом штиву коме је, можда, приступио очекујући пуко инвентарисање. Узрок томе првенствено лежи у чињеници да је библиографија ЈФ састављана током бурног XX века – а заслуга што су поменута очекивања „изневерена“ припада ауторки, која је успела да низом интересантних података⁶ освежи ово у основи фактографско штиво.

Књига је организована у тринаест поглавља неједнаке дужине, уз два регистра, укупног обима 230 страна. Након првог поглавља

вао уврштен у наредни број – тако да интегрална библиографија из *Јужнословенског филолога*, иако је објављена у само 61 од 69 бројева (у време објављивања монографије, а принцип ни од онда није мењан), заправо садржи попис целокупне лингвистичке продукције на територији држава у којима је овај часопис био публикован током првог века излажења.

⁴ То се време протеже на период од више година јер је рукопис ове монографије, коме у основи лежи – знатно измењен и допуњен – магистарски рад (успешно одбрањен још 6. марта 2008. године на Филолошком факултету у Београду), из административних разлога неколико година чекао на објављивање. У међувремену је он уредно ажуриран подацима о догађањима након 2008. године.

⁵ Примена савременог библиографског научног метода огледа се у чињеници да су библиографске јединице приказане у форми коју прописује Међународни стандард за опис саставних делова публикација ISBD (CP), који ауторка користи и у самом часопису од 2003. године.

⁶ Некад су то само чињенице: нпр. у другом поглављу открива да је репринт првог броја ЈФ, из 1913. године, објављен пола века касније, 1964. године у Минхену, код угледног издавача (Verlag Rudolf Trofenik), и то љубазношћу загребачког професора Анте Ђанића (стр. 15–16), или даје свој лични суд кад скреће пажњу на разлику у стилу излагања којим се уредништво ЈФ обраћало научној јавности у првим послератним бројевима, броју II након Првог и броју XVIII након Другог светског рата (стр. 20).

посвећеног Уводу (стр. 5–9) и другог које се под (иначе недовољно информативним) насловом „*Јужнословенски филолог*“ бави освртом на историјат настанка, на унутрашњу организацију и бурни развој самог часописа, те његовим местом у домаћој, словенској и светској науци о језику (стр. 10–25), следи треће, централно поглавље, „Текућа лингвистичка библиографија у часопису *Јужнословенски филолог*“ (стр. 26–82), са девет потпоглавља дефинисаних према периодима, углавном декадама, у којима су се одвијале поједине фазе развоја библиографије⁷ (даље униформно сегментираних на општи опис, преглед одељака, попис часописа и списак сарадника). Затим долази четврто поглавље „Библиографија текуће лингвистичке библиографије у часопису *Јужнословенски филолог*“ (стр. 82–124), те пето „Библиографија у часопису *Јужнословенски филолог* у поређењу са другим лингвистичким и библиографијама у периодици“ (стр. 125–158). Шесто поглавље доноси „Персоналне библиографије“⁸ у часопису *Јужнословенски филолог*“ (стр. 159–176), а затим седмо „Библиографију персоналних библиографија у часопису *Јужнословенски филолог*“ (стр. 177–178). Осмо поглавље чини „Аналитичка библиографија *Јужнословенског филолога*“ (стр. 179–181); девето је „Библиографско читање *Јужнословенског филолога*“ (стр. 182–198), десето је „Закључак“ (стр. 199–201), једанаесто „Литература“ (стр. 202–210), дванаесто „Резиме на руском језику“ (стр. 211–216), тринаесто „Резиме на енглеском“ (стр. 217–221), а на крају долази „Регистар имена“ (стр. 222–226) те „Регистар часописа и зборника“ (стр. 227–228).

Сасвим у складу са темом којом се бави, најзначајнијом и најдуготрајнијом лингвистичком библиографијом једног тако угледног часописа као што је *Јужнословенски филолог*, ова монографија је досад најкомплетнија и најстручнија студија о једној лингвистичкој библиографији код нас. Рубрика „Библиографија“ у часопису *Јужнословенски филолог* не само да је овом студијом подробно инвентарисана, описана и коментарисана већ је паралелно са тим сме-

⁷ То су потпоглавља: Први број ЈФ и почеци стварања библиографске рубрике у њему, „Библиографија“ ЈФ у периоду 1921–1929, 1939–1939, 1949–1959, 1960–1973, 1974–1991, 1992–2002, и након 2003. године, са једним посебним потпоглављем посвећеним 1929. години и Првом конгресу словенских филолога у Прагу – док је пета деценија XX века изостала из објективних историјских разлога.

⁸ Дванаест краћих потпоглавља посвећено је описима библиографија једанаест лингвиста: Ватрослава Јагића, Олджиха Хујера, Матије Мурка, Александра Белића, Степана Михаиловича Куљбакина, Михаила Стевановића (поводом 70. рођендана), Берислава Николића, Радосава Бошковића, Михаила Стевановића (интегрална), Павла Ивића, Ирене Грицкат, Милке Ивић.

штена, с једне стране у шири историјски контекст библиографске делатности у Срба још од Захарија Орфелина (у уводном поглављу), а са друге стране у контекст сродних јој лингвистичких библиографија у периодици на јужнословенском, општесловенском и несловенском плану (у петом поглављу). Истовремено се никако не губи из вида да је та рубрика интегрални део часописа у коме излази, па се она не посматра изоловано, сама за себе, већ као саставница *Јужнословенског филолога* која у конкретним историјским околностима дели његову судбину: тако да од самих почетака зависи колико од општих стремљења у лингвистици толико и од конкретних уредника и уредништава, историјских ломова, друштвених прилика итд. Овај последњи аспект ауторкиних истраживања (која су укључивала и проучавање грађе Архива САНУ где се нашло много досад непознатих података), не само да је драгоцен за осветљавање развоја библиографије *Јужнословенског филолога* већ може бити подстицајан за даљи рад на пољу историографије српске лингвистике XX века уопште, а нарочито самог часописа *Јужнословенски филолог* на прелазу из првог у други век његовог постојања. На тај, само привидно споредни, допринос ове монографије треба скренути пажњу јер је он на први поглед невидљив, смештен у успутне коментаре или фусноте – за разлику од основног предмета проучавања који је јасно предочен структурирањем поглавља и њиховом унутрашњом сегментацијом.

На крају, у закључку, ауторка доноси више од самог осврта на претходна поглавља – даје предлоге за побољшање квалитета библиографија које настају у нашој научној средини, нарочито пројекцију даљег развоја библиографије у часопису *Јужнословенски филолог*, коју посматра у контексту других значајних савремених лингвистичких библиографија. Већ учињене кораке ка њеној модернизацији и професионализацији види као добру основу за претварање те библиографије у једну савремену базу података, доступну преко интернета, и снабдевену не само свим досад постојећим пољима библиографског описа већ и кључним речима. На тај начин би уређивање библиографије своје место могло да уступи стварању тезауруса кључних речи путем кога би база била претражива. Остаје да се надамо да ће та будућност ускоро почети.

Јасна Б. Влајић-Појовић*
Институт за српски језик САНУ
Београд

* jasna.vlajic@isj.sanu.ac.rs